

GAZETA

de Transilvania.

ANUL

(CU PREANALTA VOIE.)

AL X-LEA.

N^{ro} 84.

Brashov, 20. Octomvrie.

1847.

КОЛЕРА.

Дн минѣта кьнд ведем, кь маї тóте жьрнале ле сьнт пліне кь дескриереа днфїорьтóрелор прьдъчїзнї че фаче ачеасть вóль зржть, кареа дн знеле прївїоце маї кь се пóте асемьна кь днгрозїтóреа чїзмь ориенталь, пе де о парте кьмплїта еї їдєаль кь каре, дьпъ кьм днсеампъ зн пьвлїчїст, дн тóтъ зїоа спореще кьте треї мїле дн льдїре спре партеа апьсань, їар пе де алть ачеа трїсть днпрецїзраре, кь еа пь се ашеозь пьмаї пе ла ораше, знде орї шї кьм, тот маї сьнт докторї, карїї де шї пь їаь дат днкь де antidot, саь адеврата шї nemїncїpóca еї вїндекаре, тотшї кь соатьла шї кь ацера домаїалор пьтрьндере, сьнт дн старе а маї тїнде тьлъ де ажьторїв пьтїмїндеї оменїрї, чї еа се льдеще шї пе ла сате, знде докторїї сьнт фбрте рарї, прїп зрмаре вїедїї локьїторїї лїпсїдї де тóтъ тьлөгїереа шї ажьторїл, ам афлат кь кале а днпьртшї кьтева днсьтпьрї практиче, че ле фькьрь дн апїї трекьдї (1831 — 1836) знїї недокторї кь оаменїї сьї, дьпъ спьса пóте а докторїлор, карїї авьрь порочїре а сььпа пе маї тьлгї де ачеасть вóль атьт ла апьл 1831, кьт шї ла 1836 кьнд їарьшї се арьть дн пьрдїле нóстре, шї днтрепрїнсе дестьле прьзї, а кьрор трїсть свенїре маї алес ачелор дела 1836 дешчанть шї астьзї зн сїмгь дьрерос дн їнїмїле ачелора, карїї аь фост еспьшї несьдїосеї еї зечїзїрї. Нь воїм пої прїп ачеста а їнтра дн сфера лькьррїї докторїлор, чї пьмаї а арьта черкьрїле практиче, каре ле фькьрь ачеї оменї дешчендї дн мїжлокьл копчетьденїлор сьї, дн минѣта кьнд ачеа вóль домаїа дн днтреага са фьрїе, ка днтьтпльндьсе сь авем непорочїреа а фї шї пої їарьш черчетадї де ачел óспе сьнзрьторїл, чел пьдїп сь пе апьрьм кьт пе вор їерта пьтерїле де тьрватаї кьзїме. Аша дар семеле еї челе маї днведерате сьнт ачестеа: Маї пайнте де тóте се арать о тьрвьраре неовїчнвїть дн фóле, омьлзї дї вїне сь версе дн сьс шї дн жос, дн каре рестїм днтрь атьта сьлбеще, дн кьт адесорї кьде дн лешїнъ шї де пь ва фї кьзят, ретьне лешїнат пентрь тотдеазна. Ын сьгьрчїс саь мьтрїчї кьм се зїк пе алокьреа, дн копїнде пе ом, дн кьт се рьстóрпъ пе фаца пьтмьтлзї де тареле дьрерї. Фаца лзї дн ачеле мїнзте се прескїмь асфелїл,

дн кьт авїа дн подї кьвóще; окїї і се кьфьндъ дн кап, днсь сьлїпїреа пьшї о перд пїчї кьнд есте тьрпьл морт; ображїї, вьзеле шї фьрптеа се вїнедеще; пе льпгь окїї се фортмазь неше їнеле пегре де тот; дн тóтъ фаца се vede о старе сьпьсць некьртмателор мьтрїчї шї черкьїреа сьлїцелзї се паре а фї днчетат. Болнавьла пь é дн старе а днтрепрїнде нїмїк шї де овще арать о деплїоь їндолендъ, саь пепьсаре. Тречереа дн вїадъ се фаче пе несїмгїте, дн кьт льзнд фаца де маї пайнте колóреа мортлзї, прїп вїнедєала де каре ам зїс, шї прїп рьчеала че копїнде пелеа, авїа о подї овсерва. Пе карїї дї ловеде маї рьь, пьї дїне пїчї одать песте доь — треї зїле, адесорї дн кьтева óре се шї фаче волнавьла фїл мортїї.

Саь вьгат де сеамь, кь де п'ар фї óменїї аша фїкошї, пїчї одать колера п'ар дьче кь сїне атьтеа жертфе, шї дакь вечїнїї орї рьделе саь прїетїнїї ар сьрї де лок спре ажьторїл челзї копїнс де вóль шї с'ар фолосї де мїжлочеле каре ла vom дншїра де лок, пїчї а зечеа парте дн чеї ловїдї де еа пь ар мьрї; днсць фїка дї рєдїне, дн кьт дьпъ кьм авьшї сьпьтскрїсєл прїлеж ла 1836 а се колвїнце, пь пьмаї кь пь тїндеа маї нїме пїчї мькар ла пьрїндї тьлъ де ажьторїл, чї тревзїа прїп полїдїе сь се сїлїаскь а петрече пе чеї мортїї пьлв ла мортмьнт. Фїка вїне дн ачеа темере дешарть, кь кольра ар фї вóль лїпїчїосць, лькьр че пь с'аь адеверїт пїчї кь доар се ва адеверї вреодать. Дн коптрь вьзвїс вьрвадї карїї, фїнд кь їнїмь дндрьснєадъ, сьрїрь ла сьте де волнавї спре ажьторїл, днмїрь кь мортьл днтр'о кась, днтрарь шї скóсерь днтрьл лок кьте патрь мортїї деодать, днтре карїї чел че мьрїсе дн тьї, авеа акьм а патра зї, шї тотшї пїчї возл днотре ачеїа пь с'аь молїпсїт. Вьзвїс їарьшї о дамь, тїнерь кареа дндать че авїї, кь дн оранш домпеще колера, се днкїсе дн а патра одаїе шї пь їерть пе нїме сь їнтре ла сїне, чї пьмаї пе о фереастрь мїкь че о авеа ла о зшь, прїїтїа дела о сєрвїтóре пьдїпьл пьтретмьнт, шї тотшї а патра зї дела ачеасть днкїсóre де вьлв воїе, се афль мóрть. С'аь вьгат де сеамь шї ачєєа, кь óменїї ведївї, маї вьртос карїї тьлїаь кь ракїл, с'аь фькьт маї дес жертфеа ачестеї вóле. Дн тóте ачестеа дешьчет, кь óменїї тревзїе сь ланеде фїка, сь треїаскь кьмпьтат, шї пе кьт се пóте,

ка съ се дндре а се фолосі асфеліс де дрептѣрле сале челе аре дн прівінда днтѣрїрей, ка съ пѣ се нїмічіаскъ лївертатаа статѣрїлор че аѣ пентрѣ амецере, сїгѣрїсітѣ прїн леці. Днтѣрѣа се скѣларѣ алді, карїі зісерѣ, къ денѣміреа ачеаста пѣ есте дн контра леціі, дн прїчіпѣ, къ днкъ пѣ есістѣ леце, кареа ар опрі, ка М. Са съ пѣ амеагѣ дої дн о лістѣ саѣ секціе де амецере. Хотѣрѣа фѣ, къ асѣдагѣ съ прїїміаскъ жѣрѣмѣнтѣла дела амѣндої консіліарїі гѣверніалї, днсемпнѣнд ла протокол, къ статѣрїле тѣл дѣмїнд пе де о парте Л. Сале М. пентрѣ къ днтѣрѣ денѣміреа шї днтѣрїреа тесаѣрарїлвї шї а пресїдентлвї де есакторат с'аѣ днтѣрат а къѣта ла тѣл дїтеа вотѣрїлор, іар пе де алта фїнд къ дїпломеле дерегѣторїлор де кѣрѣнд днтѣрїці пѣ с'аѣ дат ла дїктатѣрѣ, прїн зрѣаре еї пѣ сѣнт къпоскъці къ копрїнскѣ лор, протестеаѣ дн контра тѣтѣрор еспресїлор че ар фї дн контра лецілор, саѣ а скѣземїтелор че ар аѣеа. Іар къ прїлежѣла амецерїі де консіліарїѣ че се ва фаче песте къѣѣва зіле дн репрезентациа че вор трїміте, се вор рѣга де Л. Са. М. ка де време че днтѣрїреа а маї тѣлтор персоне дн о секціе де амецере, дертѣрѣще дрептѣрїле амецереї, съ се дндре М. Са пе вїторїѣ а днтѣрї пѣ маї къѣѣ пе зпѣл дн о секціе.

Фѣгѣраш, 25. Октомѣрїе. Тотѣ патрїа се интересеаѣ а шї предѣрїле вѣкателор дн тотѣ пїаделе нѣстрѣ. Дн Фѣгѣраш грѣѣл фѣрѣмос каре ла Брашов се вѣндѣ дн вїне-реа треѣѣтѣ (21. Окт.) къ 15 фїор. ачі фѣ пѣмаї къ 12 фїор., де мїжлок 10 фїор., сѣ-кара 7 ф., 18 крї., къкѣрѣѣѣл 7 ф. вѣкїл, 5 ф. 36 крї. повл, овѣсѣл 3 ф. гѣлѣата. Аша осевїреа маї маре ар фї пѣмаї ла грѣѣ. — Мѣл дїтеа евреїлор дѣкѣвїатѣ прїн челе маї тѣлте сате але дїстрїктлвї Фѣгѣраш ка вїпѣрсарї се теме къ естїмп пѣ ва маї къщїга о свѣтѣ ла свѣтѣ дн фертѣл вїнарскѣлвї тѣкар къ ачеста съ фѣрїаскъ Dzeѣ че „vїne“ се вїнде днкѣт нїчі зпїі пѣ маї аѣ провїсіе, чї тревѣе съ фѣарѣѣ днтѣрѣѣа, дн каре кѣѣсѣ кълеп секѣрїле пе капете. — Бїедїі ротѣнїі пощрїі вѣредїочшї порѣпчѣї евангелїче де а іѣвї пе тот ошѣл фѣрѣ осевїре, авѣнд мїлѣ де еї, къмпѣрѣ дела жїданї тот вїнарскѣл, фїе орї кѣм де скѣмп, пѣмаї ка ачедїа съ пѣ сѣрѣчіаскъ. Че щїі, тѣлне поїтѣлне шї ачѣї ісраелїці днвогѣдїндѣсе, вор рїдіка зпеле вѣсерїче ротѣлне дн а ле лор дѣрѣмѣтѣрї, а пѣѣѣ чеа зпїтѣ дн Венеціа мїкъ, коперїтѣ къ паїе, чеа пѣвнїтѣ дн ъча іар къ паїе, чеа ѣ. тот къ паїе, чеа зпїтѣ дн Порѣѣѣват къ паїе, чеа п. ѣ. коперїтѣ къ цїгле, днскѣ де лемп шї апрѣне де кѣтронїре тоталѣ. Шчл. шчл. Ох Dzeѣ! ††.

Chronica străină.

Spania. Madrid, 7. Октомѣрїе. Міністерїлв чѣл поѣ вреа съ се осевїаскъ де чѣл къѣѣт прїн о актївїтате, каре ла чѣлалалт аѣ лїпсїт къ тотѣл. Шї ка съ пѣтѣ лѣкра маї къ енерѣїе, дндѣплекѣ пе реѣїна ка съ коп-

дїете кортесїі саѣ діета пе 15. Ноѣмѣрїе. Не лѣпѣгѣ ачѣаста хотѣрѣѣ а пѣ се пѣлне дн лѣкѣраре нїчі зпа дн реформеле гѣвернїлвї че ле вотасе міністерїлв треѣѣтѣ шї акѣм ера съ се шї пѣїе дн лѣкѣраре прїн декретѣл дн 29. Септемѣрїе. А треїа шї маї днсемпнѣ тѣре хотѣрѣѣре а міністерїлвї де акѣм есте нїмічіреа тѣтѣрор декретелор прївїтѣре ла фїпанге, пе каре ле прѣлѣкѣрасе Саламанка къ къѣѣѣт де а се пѣѣѣа дн авѣдї. Тот прїн ажѣторїлв міністерїлвї, се авѣе, къ ѣенераллв Серапо, фаворїтѣл реѣїнеї, дн лок де а шї перде градіа шї а пѣрѣсі Madridл, ар фї съ пїаїте ла рапг де къпїтан ѣенерал песте Madrid шї ла демнїтатеа зпїї прїнчїпе шї grand de Spania, де каре пої фѣрте пе дн доїмѣ. (Жѣрп. спан.)

Britania mare. London, 9. Октомѣрїе. Щїрїле дела Ирландїа іарѣш сѣнт свѣпѣрѣтѣре авѣѣѣ дн днзѣтѣл Тїперарї, зѣде дѣранїі днчѣп а се рескъла дн контра пропрїетарїлор. Пѣлѣ акѣм се дн гѣмпларѣ чїпчї оморѣрї де фелїлв ачѣста, дн кът гѣвернїлв се вѣзѣ сїмїт а словозі чїпчї прокїемѣрї маї алес къ пе вѣгїѣторї днкѣ пѣ се пѣтѣ пѣлне тѣла. Акѣм пѣ маї есте Daniel O'Connell, каре съ щїе дїне пе попор дн фѣрѣѣ, апої фѣчїорѣл лѣї, Іоан, каре се днчѣаркѣ шї ел а адѣна репѣаллв, пѣ есте дн старе а свїлїнї пе репосатѣл сѣѣ пѣрїпте. Адаогѣ, къ днкѣ пїаїте де мѣртѣа вѣтрѣпѣлвї Ирландїа се тѣїасе дн дѣѣ партиде: дн а лѣї O'Connell, кареа воїеѣе а къщїга репѣал с'аѣ парламент деспѣрїт деа Англіеї фѣрѣ вѣрсаре де сѣпѣе, фѣрѣ тѣсѣрї сїлпїче, шї дн а лѣї Shmidt O'Brien, саѣ а тїперѣї Ирландїі, кареа воїеѣе репѣал къ мїжлѣче армате, къ версарѣ де сѣпѣе. Ачѣсте дѣѣ партиде се адѣѣл дн тотѣ септѣмѣлнв къѣѣ одаѣтѣ шї рѣстѣск къѣѣпѣтѣрї асѣпра тїкълошїеї че апасѣ пе попорѣл ірландїк, ресѣлатѣл лор днскѣ есте атѣт де пѣдѣсемпѣторїѣ, дн кът жѣрпалеле епглеѣе нїчі къ сїмт тревїнѣѣ а фаче вреѣп репорт деспре еле. (Жѣрп. зпїв.)

Фалїментеле дн Енглїѣѣре се тот тѣл-дѣскѣ. Акѣм ѣ крїса чеа маї маре дн фалї-тосѣл ораш комерѣїал Маншѣстер. Каселе чѣле марї де ачі стѣѣѣа дн стрїнскѣ легѣтѣрѣ къ чѣле дн Лондра, къѣѣнд ачѣлеа, пѣ ера къ пѣтїнѣѣ ка съ пѣ се дѣранѣне шї ачѣстѣа. Пѣлѣ акѣм се аолѣ днсемпнате дн лістѣ 40 де касе марї, каре аѣ декларат дн зілеле треѣѣѣѣтѣ, къ пѣ сѣнт дн старе а пѣлїтї. Рѣѣл ачі ва аѣеа шї маї трїѣѣѣ зрѣѣрї, дн прїчіна тѣлтелор фаврїче, каре акѣм се вѣд сїлїте а словозі пе о парте маре дн лѣкѣрѣторїі чѣї аѣеа копрїншї, ачѣдїа ажѣвнѣнд, дн тїмп де іарпѣ, фѣрѣ лѣкѣрѣ, прїн зрѣаре шї фѣрѣ пѣїне, аѣ вор ста къ тѣнїлѣ дн сїп, аѣ пѣ се вор словозі ла фелїѣрї де аватерї, де къѣѣѣа гѣвернїлв пѣ ва пѣшї ла мїжлок къ врео днзѣпѣтѣдїре матѣрїалѣ?

Франца. Парїс, 9. Октомѣрїе. Гѣвернїлв Франѣїеї днкеїеї де кѣрѣнд зп трактат де негѣѣѣ шї де корѣѣїере къ — Персіа. Негѣѣѣторїі фѣрѣнчї пѣлѣ акѣм пѣ се пѣѣѣа фолосї deadрѣнтѣл де негѣѣѣлв ка ачѣастѣ царѣ вогатѣ дн прївїнѣѣѣ комерѣїалѣ, чї прїн

твскалі, карії дела 1828 джкоче, кьнд джкѣарь джтвѣл трактат комерціал кь персії, ажвнсерь а фї сїагьрї джнтрепрїнзеторїї челор маї богате спекляції че се фак пе локьрїле ачелеа. Прїн ачест трактат каре есте свѣтскрїс дїн 24. Івліе а. в. Франца джшї асїгьрь тоте ачеле дрентьрї шї прївїлеїзрї че ле аѣ шї твскалі. Тот дж зртареа ачестеї джтвоїрї Францеї дї есте іертат а трїтїте консьлї ла Техеран, Таврїс шї Бендер-Бьшїр, іар Персіеї ла Парїс, Марсіліа шї Вьрвон.

Італїа. Флоренція, 11. Октомврие. Де пьлт се респьндїсе фамїа, кьткь прїнчїпеле де Львкка ш'ар да дїмїсіоне, джгьдїнд, ка прїнчїпатьл съѣ съ тьрєкь ла прїнчїпеле де Тоскана, іар ел съ фїе тьлцвїт пьлз ва тьрї, кь о чївїлість тьрїшорь. Акьтм о чїтїм ачєаста шї дж жьрналеле італїене аньте дж „Алва“ шї дж „Італїа дела Пїса,“ ачєаста дїн зрть пе асїгьрь, кьткь ратїфїкьрїле контрактьлї с'ар фї шї скїтват ла 8. але ачестеїа дж Флоренція.

Фьррара пьлз дж 2. Октомврие джкь п'аѣ фост дешертать де австриачї, тькар кь фїоле італїене прєдїндарь кь тоть сїгьрїтатеа, кьткь пьлз дж 25. Септемврие ва фї пегрешїт дешертать. Кь тоте ачестеа австриачїї пь джпедекь пе італїенї ашї арьта патрїотїстьл кьтм ле плаче. Аша дж зїлеле трєкьте сосї ла Фьррара о депьтаціе дела Тоскана, кареа адьсе четьденїлор де ачї зп стїндард джтре челе маї вїї аклатьрї: „сь тьрїаскь Італїа“ шї кь ачела се плїтварь деальнгль четьдїї, трєкьрь пе дїнаїптеа гардеї австриаче, дїнзрь кьвьнтьрї ентьсіастїче шї кьотарь їмне націонале, фьрь ка австриачїї сьї джпедече кьт де пьдїн.

Ѕн жьрнал „Фелсінео“ дела Болонїа пьвлїкь о програть а гьвернїлї делл Тоскана каре аре зртьторїл джделес: „органїсареа гардеї націонале, кареа ва ста дїн дьбь тьрєпе, дїн ачестеа впа ва фї джтокїтї аша, ка сь се пьть джтревї шї дж контра дьштаньлї дїн афарь, іар чєвалать ва авеа пьмаї а пьзї четьдїле. Оастеа дьрїї се ва тьлцї, матерїалеле де ресвоїс се вор джтьрї. Песте тот локьл се вор їнтродьче трїзвалеле четьдєне, каре вор пьне фьндамет пентрь о аледере а попорьлї Пе льнзгь ачєаста се вор джїїндїа трїзвалеле провинчїале кь ачєашї форть де аледере. О репрєсентаре чєнтраль дьпь кьтм о чер джпрєдїзрьрїле тїпнлї де астьзї.“ Кь атьтеа реформе деодать везї вїне кь вечїнїї се джпакь кь аневоїе, маї алес кь прєсєпза, кьткь тьїне поїтьїне вор фї сїлїдї шї еї а джтродьче зпеле ка ачелеа, дакь пь вор сьшї апрїндь паїе дж кап. Монархьл джсць шї мїнїстрїї ачєствї прїнчїпат декларарь кьрат, кь еї сьлт хотьрждїї кь тоть серїосїтатеа а джнтрепрїнде асфелїз де тьсьрї.

Дела Opadia mare.

Domozle Redaktor! Щїндкь ещї отьл

пепьртїнїреї, ва сь зїкь прїїмедїї дж кольпеле фьїлор Дтале пьререа шї а зпєїа шї а алтеїа партїде, те рог, сь пьвлїчї зртьтореле:

Дж Нрьл Газетеї 57 — дїн Арад сь джїїїндь проселїстїстьл шї кавселе лї: джсць пь кь сїачерїтате кьвїпчьсь. Авторьл джгьр арьть дїфїдїндь кьтрь джїїїндареа ачєаста, свьскрїереа пьтєлї сьѣ ретькьндво прїн сьтнл кьтпенеї; кьчї де ера конвїнс дєспре адевьрьл асертелор сале: Кь адевьрат ле шї свьскрїе. Ѕнїї пьмаї дїн джтьверек пе възьдїї стрьпзпг пре алдї, шї нїчї де кьт ле плаче льтїна*).

Джсць де парте есте кьцетьл пострь де а пе шї тьнїа пентрь кьтаре ідеї пе коапте; пьмаї ка сь пь се джкредь джїїїндьторїл, кь дьбрь ар фї дескоперїт атаре лькьр пондерос, аѣ пентрь ромьнїї чєї дждєпьртації джтерєсант: ть сїмцєск дждаторат — дж кьт кьорїндєрїле маѣ ертат — пе скьрт аї респьнде.

Ѕотареа джїїїндьторїлї: ка релїдївнеа ромьнїлор сь пь атьрне „де скоп егїстїк, полїтїк, пьдїонал маїар, сьѣ націонал скьрв пьлї кькь пь сь джплїнєще; кьчї а лва дела зп попор скопьрїле сьѣ егїстїче, сьѣ полїтїче: атьта джсєтпєазь ка попорьл ачела ал лва де пре пьтьлт, шї а вої ка сь фїе прєфькьт дж чєать джцєреаскь; іарь кь ромьнїї прїн бьрекарє релїдївне — зпїть адекь, аѣ пєзпїть — ар джчєта а фї оаменї, шї с'ар прєфаче дж чєать джцєреаскь, нїчї джїїїндьторїл дїн Арад пь ва кьреде: чїтєще Історїа — каре Чїчєро „льтїна адевьрьлї“ о пьтєще, — шї пь вєї афла релїдївне фьрь скопьрї егїстїче шї полїтїче.

Рьсьрїтенїї зртарь лї Фотїе: пентрь ка сь лавєде жьгьл латїнїлор (Шїквї ла авьл 896). Джтьтплареа ачєаста ведєрос арьть скопьрїле егїстїче. — Іоанїкїе джпьратьл ромьнїлор трїмїсе солї ла патрїархьл Ромєї, черьнд сєтпне джпьртьтєщї, шї рогьндьл пре папа ка сьл прїтєаскь дж крєдїндїа Романь, кь джпєсл, кь попорьл шїе свьс джкь е роман: їать їнтерєстьл егїстїк, шї скопьл полїтїк! дєспре карє джделєнтьл Іаугїан дж прєкьвьлтареа граматїчєї сале маї пре ларг ворьєще. — Дж Рьсїа тодї епїскопїї зпїдї, кь крєдїнчїшїї сьї дїн прєвоь, маї ап, фьсерь сїлїдї ашї льпьда релїдївнеа: пьмаї пентрь скопьрї полїтїче. Аша дарь сь пь авьтьр тьї тьлте — тоате релїдївнеле аѣ скопьрїле сале. (Ва зрта.)

* Фїї джкредїндьт Domozle, кь авкторьл ачєлїї артїкьл де пьлт є рєсїнгат апїї апьра пьрєрїле сале дж пьвлїк, фьрь нїчї о таскь; пьлз акьт джсць зїне кь п'ар фї сосїт тїпнл, дж карє сьл пьть джделєде тодї чєї їнтерєсакї ла ачєасть кавсь атьт де їмпортанть. Джтрьачєеа ел прївєще кь льаре амїпте ла льтїнїле чє есѣ дїн Рома шї дїн Агїна, ле альтьрь, котьїп шї таче. Де Opadia шї Арад, де Блаж шї Карловїд пьї пась нїмїк, щїїнд кь ачєщїа сьлт пьмаї сателїдїї карїї пот ворьї кьтє вор вьреа, кь пьї преа аскьлгь нїмїнї. Ped.